

KERKENBELEIDSPLAN TESSENDERLO-HAM

2025

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL.....	1
INLEIDING	3
1. SITUERING KERKGEBOUWEN	4
2. FICHE PER KERKGEBOUW	8
2.1. Sint-Martinuskerk in Tessenderlo-Centrum	8
2.1.1. Identificatie.....	8
2.1.2. Beschrijving.....	9
2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	15
2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	17
2.2. Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangenkerk in Hulst-Tessenderlo.....	18
2.2.1. Identificatie.....	18
2.2.2. Beschrijving.....	19
2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	21
2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	21
2.3. Sint-Luciakerk in Engsbergen.....	22
2.3.1. Identificatie.....	22
2.3.2. Beschrijving.....	23
2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving :	29
2.3.4. Beschrijving van actueel gebruik en de actuele functie	29
2.4. Sint-Jozef Werkmankerk in Schoot.....	30
2.4.1. Identificatie.....	30
2.4.2. Beschrijving.....	31
2.4.3. Situering in de ruimtelijke omgeving.....	33
2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	34
2.5. Sint-Barbarakerk in Tessenderlo-Berg.....	35
2.5.1. Identificatie.....	35

2.5.2. Beschrijving.....	36
2.5.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	39
2.5.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	40
2.6. Onze-Lieve-Vrouw Geboortekerk in Oostham	41
2.6.1. Identificatie.....	41
2.6.2. Beschrijving.....	42
2.6.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	45
2.6.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	46
2.7. Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopnemingskerk in Genendijk	47
2.7.1. Identificatie.....	47
2.7.2. Beschrijving.....	48
2.7.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	51
2.7.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	52
3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE	53
3.1. Inleiding.....	53
3.2. Organigram van de pastorale eenheid	53
3.2.1. Territorium	53
3.2.2. Bestuur en leiding.....	54
3.3. Organigram binnen de pastorale eenheid	54
3.3.1. Organisatie en doelstellingen.....	54
3.1.BESLUIT.....	58

INLEIDING

Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Tessenderlo-Ham:

Kerkfabriek Sint-Martinus Tessenderlo Centrum:

- Sint-Martinuskerk, Markt 3B, 3980 Tessenderlo-Ham
- Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangenkerk, Hulsterweg, 3980 Tessenderlo-Ham

Kerkfabriek Sint Lucia Tessenderlo Engsbergen

- Sint-Luciakerk, Engsbergseweg z/n, 3980 Tessenderlo-Ham

Kerkfabriek Sint Jozef Tessenderlo Schoot

- Sint-Jozef Werkmankerk, Sint-Jozefsplein z/n, 3980 Tessenderlo-Ham

Kerkfabriek Sint Barbara Tessenderlo Berg

- Sint-Barbarakerk, Molenhoeven, 3980 Tessenderlo-Ham

Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw Geboorte Oostham

- Onze-Lieve-Vrouw Geboortekerk, Heldenplein , 3945 Tessenderlo-Ham

Kerkfabriek Onze -Lieve-Vrouw ten Hemelopneming Genendijk

- Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopnemingskerk, Kerkstraat 1 ,3945 Tessenderlo-Ham

De kerkraden van de 6 kerkfabrieken van Tessenderlo-Ham beschikten over het definitief format voor het opstellen het kerkbeleidsplan.

Op de overlegvergadering van het college van burgemeester en schepenen met het centraal kerkbestuur van (datum)mei 2025 werd een eerste voorstel vanuit de kerkraden voorgesteld.

Het centraal kerkbestuur keurde dit kerkenbeleidsplan goed op (datum) juli 2025 en op (datum) juli 2025 werd hierover door een delegatie van het centraal kerkbestuur toelichting gegeven aan het college van burgemeester en schepenen.

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt op basis van het pastoraalplan voor de pastorale eenheid Sint-Menas Tessenderlo-Ham en in overleg tussen de gemeente Tessenderlo-Ham, het centraal kerkbestuur van Tessenderlo-Ham en alle kerkfabrieken die eronder ressorteren en werd vervolgens goedgekeurd:

- door de bisschop van Hasselt op datum;
- door de gemeenteraad van de gemeente Tessenderlo-Ham op datum.

In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. Aan bod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgeving en een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document is er een overzichtstabel met de genomen opties (per kerk), de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren.

Handtekening bisdom

Handtekening gemeente

1. SITUERING KERKGEBOUWEN

Verschillende parochies in Tessenderlo-Ham

1.1. Parochie Sint-Martinus Tessenderlo Centrum

Sint-Martinuskerk   Markt 3B   3980 Tessenderlo-Ham

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangenkerk, Hulsterweg, 3980 Tessenderlo-Ham

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

1.2. Parochie Sint Lucia Tessenderlo-Engsbergen

Sint-Luciakerk

Engsbergseweg

3980 Tessenderlo-Ham

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

1.3. Parochie Sint-Jozef Werkman Tessenderlo-Schoot

Sint-Jozef Werkmankerk

Sint Jozefsplein

3980 Tessenderlo-Ham

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

1.4. Parochie Sint-Barbara Tessenderlo-Berg

Sint-Barbarakerk

Molenhoeven

3980 Tessenderlo-Ham

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

1.5. Parochie Onze-Lieve-Vrouw Geboorte Oostham

Onze-Lieve-Vrouw Geboortekerk

Heldenplein

3945 Tessenderlo-Ham

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

1.6. Parochie Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopneming Genendijk

Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopnemingskerk , Kerkstraat 1 ,3945 Tessenderlo-Ham

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2. FICHE PER KERKGEBOUW

2.1. Sint-Martinuskerk in Tessenderlo-Centrum

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.1.1. Identificatie

Naam: Sint Martinuskerk Tessenderlo-Ham

Geografische ligging

- Markt 3B te 3980 Tessenderlo-Ham
- Provincie: Limburg

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Beringen
- Pastorale eenheid Tessenderlo-Ham: Sint-Menas
- Parochie: Sint Martinus Tessenderlo

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Martinus, Biesdelle 79, 3980 Tessenderlo-Ham

Beschermingen van het gebouw:

Type ▼	Subtype ◊	Objectnummer ◊	Datum besluit ◊	Datum publicatie besluit ◊	Einddatum ◊	Opmerkingen ◊
gedeeltelijk beschermd	monument	OL000642	21 september 1936	11 oktober 1936		Bescherming van toren, koor en oksaal.
gedeeltelijk beschermd	monument	OL000665	19 januari 1943	15 februari 1943		Bescherming van het schip.
beschermd	monument	OL000042	17 februari 1997	4 april 1997		

2.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

De huidige kerk is een vervanging van de oorspronkelijke romaanse kerk van ca. 1135 (zie begiftigingsoorkonde van de abdij van Averbode onder graaf Arnold II van Loon). Het huidige koor dateert van 1379.

Met de bouw van de nieuwe kerk in Demergotiek (ijzerzandsteenconstructie) werd aangevangen in 1444 (middenbeuk, transept en zijbeuken), onder leiding van Jan Maes uit Diest, in 1445-1450 opgevolgd door Jan Leyden (of Leyen) uit Werchter; in 1452 zijn middenbeuk, transept en zuidelijke zijbeuk voltooid, van 1453 tot 1454 wordt de noordelijke zijbeuk afgewerkt, het Onze-Lieve-Vrouwekoor wordt voltooid samen met de doopkapel die aanleunt tegen de romaanse toren. Al deze delen zijn opgetrokken in Demergotiek (ijzerzandsteenconstructie).

In 1478 werd de romaanse toren vervangen door een nieuwe gotische toren in baksteen, onder leiding van Hendrik Maes.

In 1841 werden de zijbeuken en het transept gesloopt; de bovenlichten worden gedicht. Van 1844 tot 1853 bouwde men nieuwe neogotische zijbeuken, onder leiding van architect L. Jaminé, zodat midden- en zijbeuken onder één dak kwamen.

Van 1899 tot 1903 werden de deur- en vensterharnassen van de toren vernieuwd.

De ramen van de zijbeuken werden verkleind en de zijbeuken zelf werden onder lessenaarsdaken gebracht.

De middenbeuk werd voorzien van een rij dakvensters.

In deze periode werden ook het portaal en de sacristieën gebouwd.

De plattegrond beschrijft een vierkante westtoren (thans ingebouwd), een driebeukig schip van vier traveeën, zuidportaal, een koor van twee rechte traveeën met driezijdige sluiting, geflankeerd door twee zijkapellen, en een zuidelijke sacristie.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Vierkante, bakstenen westtoren (Kempische gotiek) van zes geledingen op een hoge plint, afgewerkt met ijzerzandsteen (onder meer de sokkel) en zandsteen; haaks op elkaar gestelde steunberen met zes versnijdingen; octogonaal traptorentje op de zuidoosthoek; de geledingen zijn gescheiden door middel van zandstenen waterlijsten; de steunberen zijn voorzien van op regelmatige afstanden geplaatste, zandstenen hoekstenen; gelijkaardig motief aan het traptorentje. IJzerzandstenen rondboogportaal in een geprofileerde omlijsting; geprofileerd, zandstenen spitsboogvenster met negblokken in de tweede geleding; kleine, met zandstenen negblokken verrijkte venstertjes op alle zijden der derde en vierde geleding; twee spitsboogvormige galmgaten met zandstenen negblokken in elke wand van de klokkenverdieping. Ingesnoerde naaldspits (leien).

Schip met pseudo-basilicale opstand. Van het gotisch, ijzerzandstenen middenschip is aan de buitenzijde vrijwel niets zichtbaar; eind 19de eeuw, ijzerzandstenen dakvensters; zadeldak (leien). Neogotische zijbeuken van baksteen onder lessenaarsdaken; arduinen plint; steunberen en geprofileerde bakstenen spitsboogvensters. Neogotisch zuidportaal. Gotisch koor van ijzerzandsteen op afgeschuinde sokkel geritmeerd door steunberen met drie versnijdingen en geprofileerde, ijzerzandstenen spitsboogvensters, respectievelijk twee- en drielichtvensters, laatstgenoemde in het oosten. Lager leien zadeldak, driezijdig afgesnuit ten oosten.

Interieur: overwelling der toren door middel van een bakstenen kruisribgewelf. Schip met basilicale opstand; de oude gedeelten zijn volledig van ijzerzandsteen. Geprofileerde spitsboogarcade met tenietlopend profiel op zuilen met octogonale sokkel, kenmerkend voor de zogenaamde Demer gotiek. Houten spitstongewelf met houten kruin- en zijribben en gordelbogen op versierde zandstenen kraagstenen boven de middenbeuk; gelijkaardige overwelling met steekkappen over zijbeuken en rechte koortraveeën; houten straalgewelf boven de koorsluiting; geprofileerde, spitsboogvormige triomfboog.

Doksaal:

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Het prachtig, laatgotisch doksaal van zandsteen op kalkstenen pijlers (1520-1530). Het monument, in zachte kalksteen van Avesnes, is elf meter lang en rust op acht zuilen in Doornikse hardsteen, waarvan vier de eigenlijke tribune ondersteunen. De tribune is verdeeld in 21 nissen die in taferelen het leven van Christus verbeelden. Het middengedeelte heeft een vooruitspringende erker die als preekstoel fungeerde. Het koordoksaal is één van de vijf gotische doksalen welke in België nog bestaan. Dit doksaal, feitelijk een "stenen kantwerk", wordt als een van de grootste en mooiste van België beschouwd

Doopvont:

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

De romaanse doopvont van kalksteen dateert van de 12de eeuw. Het heeft een 17e-eeuws messing deksel. Op de kuip van het vont zijn vier maskers afgebeeld, die de paradijsstromen verbeelden

Hoofd- en zijaltaren:

Verder staan er nog drie neogotische altaren. Eén in de hoofdbeuk en 2 in de zijbeuken.

Biechtstoelen:

Het overige meubilair is neogotisch zoals de vier eikenhouten biechtstoelen uit 1859

Overig kerkmeubilair en kunstschaten.

Het overige kerkmeubilair inclusief barokke beelden en piëta uit de 17e eeuw, alsook als al de aanwezige kunstschaten zijn eind 2024 geïnventariseerd en gefotografeerd door de “Projectvereniging Cultuur en Erfgoed de Merode”.

Al deze voorwerpen zijn opgenomen in de nieuwe erfgoeddatbanken van de Vlaamse overheid “Meemoo”.

Deze staat sinds 2024 in voor het beheer van de huidige erfgoeddatbanken.

Het orgel:

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

De basis van het huidige orgel dateert van 1721, door de uit Duitsland afkomstige Christiaan Penceler werd een nieuw orgel vervaardigd voor de Sint-Martinuskerk. Dit gebeurde op het laatgotische koordoksaal, dat in 1721 naar de westzijde van het schip verplaatst werd. In 1839 werd door Theodoor Smet uit Duffel het orgel drastisch herbouwd. In de jaren 1902-1906 werd het doksaal terug als koordoksaal geïntegreerd en werd het orgel mee verhuisd naar 2 afzonderlijke neogotische kasten vooraan in de kerk.

Na de laatste grondige restauratie van de volledige binnenkant en buitenkant van het kerkgebouw, die beëindigd werd in 2004, werd ook het geklasseerde orgel grondig gerestaureerd en uitgebreid.

Het orgel werd terug naar zijn oorspronkelijke locatie gebracht achteraan in de kerk aan de westzijde.

Bij de restauratie werden het oorspronkelijke pijpwerk en de hoofdwindlade behouden. De volledige restauratie werd uitgevoerd door de firma Thomas uit Ster-Francochamps. Het gerestaureerde orgel werd terug in gebruik genomen in 2012.

b) Architecturale mogelijkheden

Uitbreidingsmogelijkheden.

Er zijn geen mogelijkheden tot uitbreiding, ook niet wenselijk/noodzakelijk.

Het kerkgebouw is omgeven door parkeergelegenheid, aan de noord-, west- en zuidzijde.

Aan de oostzijde is de kerk en de geklasseerde pastorie gescheiden door de Dekenijstraat.

Voor de restauratie van de pastorie is in 2014 een aanvang gemaakt met de opstart van een restauratie dossier.

Verbouwing.

Verbouwingen aan de Sint-Martinuskerk zijn niet wenselijk noch noodzakelijk. Het gebouw is een geklasseerd monumentaal gebouw in centrum Tessenderlo.

Het is samen met de pastorie één van de weinige historisch karaktervolle gebouwen in Tessenderlo.

c) Bouwfysische toestand

Aangezien de laatste grondige renovatie van zowel buiten- als binnenkant van het gebouw plaats hebben gevonden tussen 2002 – 2004, is de bouwfysische toestand goed.

Buiten werden het metselwerk, het dak en de toren alsook de omgeving grondig hersteld/ gerenoveerd.

Binnen werd het volledig interieur volledig geschilderd en alle technieken vernieuwd:

- Nieuwe verlichting en elektriciteit
- Nieuwe geluidsinstallatie
- Nieuwe verwarming
- Nieuw sanitair
- Nieuwe diefstal- en brandbeveiliging
- Nieuw bliksembeveiliging
- Nieuwe fysische beveiliging.

Het kerkgebouw is vlot bereikbaar, ook met het openbaar vervoer, verder is er parkeergelegenheid.

De pastorie:

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

- Postadres Dekenijstraat 2, 3980 Tessenderlo-Ham
- Kadastrale afdeling: TESSENDERLO 1 AFD Sectie: A 0768/00N000
- Oppervlakte perceel: 284,56 m2
- Beschermd monument sinds 20-12-1974

Deze Witheren pastorie, een afhankelijkheid van de abdij van Averbode, werd gebouwd in 1664 in Brabantse traditionele bak- en zandsteenstijl.

Gelegen op de markt, ten oosten van de kerk; het grootste gedeelte der tuin, evenals de in 1651 gebouwde tuinmuur verdween in 1971.

De pastorie is eigendom van de kerkfabriek Sint-Martinus die hiervoor een restauratie dossier heeft opgestart in 2014 om te kunnen overgaan naar volledige restauratie van gebouw en omgeving (zie lopende omgevingsstudie waarbij gemeente Tessenderlo en de aangrenzende scholengemeenschap mede in geconsulteerd werden).

Het dossier werd ingediend in december 2019 en is goedgekeurd door de Dienst Monumenten en door de Vlaamse Gemeenschap.

Aangezien dit een gesubsidieerd dossier is dient er gewacht te worden voor aanvang tot de Vlaamse overheid hiervoor de subsidies beschikbaar stelt

Gezien de huidige stand van zaken vóór renovatie is het gebouw niet bewoond.

Het gelijkvloers wordt momenteel wel gebruikt als parochiaal secretariaat voor de Pastorale Eenheid Sint-Menas Tessenderlo-Ham

Echter in een bisschoppelijk schrijven wordt aangegeven dat het nog steeds de bedoeling is van het bisdom Hasselt om een pastoor te laten verblijven na de beëindiging van restauratie.

2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De Sint-Martinuskerk fungeert als hoofdkerk voor de parochies van Tessenderlo en bij uitbreiding ook voor de Pastorale Eenheid Sint-Menas Tessenderlo-Ham.

De Sint-Martinuskerk heeft momenteel als doel om te functioneren als centrum voor de erediensten van de Pastorale Eenheid Sint-Menas Tessenderlo-Ham.

Eucharistievieringen zijn op Zondag om 10u45.

Verder wordt deze kerk gebruikt voor maandelijks doopplechtigheden, vormsels, huwelijken en kerkelijke uitvaarten.

Belangrijke liturgische momenten zoals bv de Goede week liturgie vinden plaats in de Sint-Martinuskerk voor de Pastorale Eenheid Sint-Menas Tessenderlo-Ham.

Aangezien de kerkfabriek de kerk dagelijks tussen 10h en 17h tracht open te stellen voor publiek is er door de vele toeristen die Tessenderlo Centrum bezoeken, heel veel interesse om ook het interieur van de Sint-Martinuskerk te kunnen bewonderen.

De Sint-Martinuskerk is opgenomen in project van Toerisme Vlaanderen: "Vlaamse Meesters op hun plek", waarbij nieuwsgierige bezoekers kunnen kennismaken met kunstwerken op hun oorspronkelijke locatie

Op occasionele basis worden culturele activiteiten georganiseerd zoals orgel bezoeken, orgelconcerten, zang/muziek voorstellingen, academische zittingen, tentoonstellingen die passen in een kerkelijk kader, enz.

Wekelijks gebruikt de "Academie voor Muziek en Woord" het orgel op donderdag namiddag voor orgellessen.

2.2. Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangenkerk in Hulst-Tessengerlo

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

2.2.1. Identificatie

Naam: Onze-Lieve-Vrouw-Onbevlekt-Ontvangenkerk

Geografische ligging:

- Genebosstraat z/n 3980 Tessenderlo-Ham
- Provincie: Limburg

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Beringen
- Pastorale eenheid Tessenderlo-Ham: Sint-Menas
- Parochie: Sint-Martinus Tessenderlo

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Martinus, Biesdelle 79, 3980 Tessenderlo-Ham

Beschermingen van het gebouw:

- De kerk is vastgesteld als bouwkundig erfgoed sinds 24.09.2009.

2.2.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

In 1908 werd te Hulst een noodkerk gebouwd, waarin wekelijks de mis werd opgedragen vanuit Tessenderlo. In 1911 werd Hulst tot parochie verheven. Een nieuwe kerk werd in 1928 voltooid en werd plechtig ingewijd in 1939 door E.H. Spaas, deken van Beringen.

Het kerkgebouw is een zaalkerk. De kerk is éénbeukig met transept (= dwarsbeuk) die de hoofdbeuk in zich opneemt tot de achterkant.

Opvallend is te zien aan de buitenkant, dat de hoofdbeuk die met de dwarsbeuk wordt samengevoegd tot aan de achtermuur van de kerk.

In het midden van de voorwand is de ingang. Boven deze ingangsdeur staat een kapelletje van de Heilige Maagd Maria, waarnaar de kerk genoemd werd.

Aanvankelijk had de kerk een toren, maar deze werd in 1956 afgebroken, zodat nog een laag traptorentje naast de ingang resteert. Rechts naast deze ingang bevindt zich nog dit 6-hoeking traptorentje om naar het hoogzaal te gaan.

Links, iets dieper vanaf de voorkant, bevindt zich een kapel, met een halfronde muur die tegen de zijmuur is aangebouwd.

Linksachter bevindt zich de sacristie en een verwarmingslokaal.

Rechtsachter is een grotere opbergruimte met een 2de verwarmingsketel.

Achteraan, naast de deur van de sacristie, bevindt zich de achterdeur.

De Neogotische bouwstijl is onder andere af te leiden uit talrijke ramen met spitsbogen. De wandindeling van het schip is met 5-voudige traveeën aanwezig en is met boogjes afgewerkt.

Ook een typische versiering in de gotische achterwand is het rozet: een gekleurd glasraam met de buste van het Heilig Hart van Jezus, omringd door 5 engelenkoppen. De glazenier-kunstenaar die dit raam gemaakt heeft was de heer Jef Orickx uit Brussel.

Kerkmeubilair en kunstschaten.

Het aanwezige kerkmeubilair alsook de weinige kunstvoorwerpen zijn eind 2024 geïnventariseerd en gefotografeerd door de "Projectvereniging Cultuur en Erfgoed de Merode".

Al deze voorwerpen zijn opgenomen in de nieuwe erfgoeddatbanken van de Vlaamse overheid "Meemoo".

Deze staat sinds 2024 in voor het beheer van de huidige erfgoeddatbanken.

b) Architecturale mogelijkheden

Op één wasbak na in de sacristie is er geen sanitair voorzien in de kerk.

De 2 verwarmingselementen zijn gasbranders.

De kerk is goed toegankelijk door andersvaliden.

Het interieur bevat een hoofdaltaar tegen de achterwand, een tafelvormig altaar dat gebruikt wordt tijdens de misvieringen en een massief eiken zijaltaar uit 1950, bedoeld voor de aanbidding van de Sint-Jozef.

De kerk bevat 350 zitplaatsen.

c) Bouwfysische toestand

Volgens de rapporten van monumentenwacht is de kerk in goede staat.

Monumentenwacht controleert jaarlijks het gebouw. Aan bepaalde opmerkingen wordt steeds een gevolg gegeven.

In 2024 werd het buitenschrijnwerk opnieuw geverfd.

Een tiental jaar geleden werden, op aanraden van monumentenwacht, arduinen panelen tegen een buitenmuur geplaatst van ongeveer een meter hoog. Dit om vocht uit die muur te houden.

Het dak wordt 2-jaarlijks gecontroleerd door een dakwerker. De dakgoten worden jaarlijks gereinigd.

Geplande extra werken;

Vanaf 2025 worden de hoognodige binnen schilderwerken gepland.

2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Er werd geen speciale buitenverlichting voorzien om het kerkgebouw te accentueren.

Op een 200-tal meters is er een bushalte. Aan dat bushokje is een groot plein, het Eikelplein. Rondom de kerk werden tal van parkeerplaatsen gecreëerd. Die worden veelal ingenomen door de omwonenden.

Op wandelafstand is een ontmoetingsplaats voor de plaatselijke bevolking. Er zijn een theater/feestzaal, een cafetaria en vergaderzalen.

Hulst bezit ook een grot ter aanbidding van de Heilige Maagd Maria van Lourdes. Deze grot is echter +/- 2km van de kerk verwijderd.

Een lagere school en een kleuterschool zijn op 400m afstand verwijderd van de kerk.

2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Minimaal worden er 2 vieringen per maand gehouden op zaterdag 19h00.

De eucharistievieringen worden afgewisseld met een woord- en communiedienst. De kerk wordt ook gebruikt voor communies, vormsels, huwelijken, doopsels en begrafenissen.

De catechisten maken ook gebruik van de kerk.

2.3. Sint-Luciakerk in Engsbergen

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.3.1. Identificatie

Naam: Sint-Luciakerk Engsbergen

Geografische ligging:

- Engsbergseweg z/n, 3980 Tessenderlo-Ham
- Provincie: Limburg

Plaats in kerkelijke structuur:

- Bisdom Hasselt
- Dekenaat: Beringen
- Pastorale eenheid Tessenderlo-Ham: Sint-Menas
- Parochie: Sint-Lucia

Eigenaar:

- Kerkfabriek Sint-Lucia, Engsbergen-Tessenderlo

Bescherming:

- gedeeltelijk beschermd monument: Orgel (OL000926), sinds november 1976
- beschermd monument: kerk (OL000879), sinds november 1985

2.3.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Reeds in de jaren 1200 was er in Engsbbergen een kleine kapel. Deze stond bijna op de grensscheiding met Okselaar, zodat ze soms genoemd werd “de kapel van Okselaar” en anderzijds “de kapel van Engsbbergen”. Deze kapel was toegewijd aan de heilige Maagd Maria. Hoe groot deze kapel was is niet gekend. Wel is geweten dat de Abdij van Averbode zorgde voor een celebrant die wekelijks een H. Mis kwam opdragen en aan kinderen catechismus-onderricht gaf.

Rond de jaren 1640 was er, wegens de toename van het aantal inwoners (rond de 400) en de grote devotie van deze bevolking, nood aan een veel grotere kapel. Beslist werd deze te bouwen meer centraal in het dorp, dus op de plaats waar nu deze kerk staat. Deze kapel zou moeten plaats bieden aan 250 personen. De werken werden aangevat in 1663 en met vele moeilijkheden en vertragingen door allerlei tegenslagen en geldgebrek, werd de nieuwe kapel ingewijd op 24 juni 1669. Vandaar de jaarlijkse Sint-Janskermis. Tot dan toe was de kapel van Engsbbergen steeds behandeld als hulpkapel van Tessenderlo. In 1806 werd door alle inwoners van Engsbbergen een verzoekschrift gericht aan de bisschop van Luik om Engsbbergen als zelfstandige parochie te erkennen, temeer dat deze parochie reeds meer dan 500 zielen telde en er een sterke aangroei voorzien werd. Dit verzoekschrift werd ondertekend door alle 84 gezinshoofden van Engsbbergen, waarvan 49 analfabeten. Datzelfde jaar, 13 december 1806, werd Engsbbergen een zelfstandige parochie en St-Lucia haar patrones.

Rond de eeuwwisseling eind 1800 was de Kapel aan grote herstellingen toe en was zij ook te klein geworden (er waren in 1837 reeds 548 inwoners). In die periode werd overwogen een nieuwe en grotere echte kerk te bouwen.

Na vele en langdurige administratieve handelingen werd in 1839 de architect Spaak uit Brussel aangezocht de nodige plannen en bestekken op te maken. De uitgaven zouden 12.800 Fr bedragen. Maar geen enkele aannemer zag het voor die prijs zitten. Uiteindelijk wilde een aannemer uit Diest de werken uitvoeren voor 4.120 Fr, materiaal niet inbegrepen. De bestaande kapel, zou, mits enkele aanpassingen, omgebouwd worden tot kerkkoor en het grote kerkschip daar tegenaan gebouwd.

De werken schoten goed op, maar de kwaliteit liet veel te wensen over. Na veel moeite en gepalaver kwam uiteindelijk de kerk klaar in december 1840. De totale eindafrekening bedroeg 13.663 Fr.

In 1843 kwam de bisschop van Luik in de nieuwe kerk, uitzonderlijk aan enkele kinderen het H. Vormsel toedienen. Bij gebrek aan de nodige fondsen, moest er nog tien jaar gewacht worden alvorens de toren kon bijgebouwd worden. Kostprijs van de kerktoren 4.700 Fr, materiaal niet bijgerekend. In 1850 was deze kerk, in haar huidige vorm klaar. Het torenuurwerk werd geplaatst in 1855.

Belangrijke bouwfasen.

1810: Belangrijke restauratie aan de kapel.

1837- 8 november: Aanvraag bij het Gemeentebestuur van Tessenderlo tot vergroten van de kapel.

1839- 21 augustus: Het Bestek ingediend door architect L. Spaak werd goedgekeurd.

1839- 10 september: Begin van de werken.

1848: Plan van de toren wordt opgemaakt door architect Van Roelen uit Diest.

Er wordt een nieuw plan opgemaakt door de Brusselse architect Dumont.

1851- 3 september: De toren is klaar.

1985- 6 november: De Sint Luciakerk en de omgeving werden beschermd.

1999-2000: De buitenzijde werd volledig gerestaureerd.

2012- december tot november 2014: Restauratie van het interieurarchitect Martens

2014 -2016: Restauratie Verbuecken-orgel door Lapon orgelbouw Diksmuide

Het orgel:

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Dit orgel werd gebouwd door J. Verbuecken, orgelbouwer uit Geel in 1752 voor de Begijnhofkerk in Aarschot. Kostprijs 8.000 Fr. In 1853, dus na honderd jaar, moest deze kerk afgebroken worden. Het orgel werd in zijn geheel verkocht aan de St-Luciakerk van Engsbergen voor de som van 2.200 Fr. Niet alleen de voortgebrachte muziek, maar ook het mooie orgelfront met koning David die de harp bespeelt, zijn uniek. De totale kostprijs van aankoop, vervoer, plaatsen en opnieuw stemmen, bedroeg ongeveer 3.000 Fr in 1853. Het orgel werd als monument beschermd en geklasseerd in 1976.

In 1983 werd het grondig gerestaureerd. Met toelagen van de staat, de provincie, de gemeente en de kerkfabriek, en met een ruime sponsoring van de Limburgse Vinyl Maatschappij en vele Engsbergse parochianen en oud-parochianen, kon de kostprijs, zijnde bijna acht miljoen Bef betaald worden. Van dit merkwaardig Verbueckenorgel zijn maar een paar exemplaren nog in gebruik, waarvan nog één in België en in Nederland en Duitsland. Ook na de restauratie van het orgel in 1983, bleef de L.V.M. onder impuls van haar directeur, de Heer Polet, die ook in Engsbergen woont, belangstelling betonen voor dit orgel. In 1984 werd de internationaal beroemde orgelist, de heer Stanislas Deriemaeker, van de Onze-

Lieve-Vrouwkathedraal in Antwerpen, aangezocht het orgel te bespelen, om een C.D. op te nemen van het Engsbergse orgel. Van deze C.D. werden honderden exemplaren door L.V.M. wereldwijd verspreid als P.R.-geschenk aan al hun klanten en leveranciers. L.V.M. betaalde alle kosten en schonk een paar honderd exemplaren aan het orgelcomité voor verkoop. Van 2014 tot 2016: Volledige restauratie van het orgel door de orgelbouwer Jan Lapon uit Diksmuide onder begeleiding van de orgeldeskundige Jef Braekmans.

Het interieur:

Het interieur is Het interieur van de kerk is neoclassicistisch.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

De preekstoel:

Aangekocht in 1790 en geplaatst in de oude kapel. Met mooie uitgewerkte trapleuning en kuip in rococostijl. Bevat drie gebeeldhouwde reliëfs in eik, voorstellende, "De doop van Christus in de Jordaan", "Jezus roept zijn eerste drie apostelen", en "Johannes predikt in de woestijn".

De biechtstoelen:

De eiken biechtstoel in de rechter zijbeuk dateert van 1660 en is een schenking van de Prelaat van de abdij van Averbode, mogelijk bij de voltooiing van de eerste grote kapel. De andere eiken biechtstoel, in de noorder zijbeuk dateert van einde 1700 en bevat, naast de twee hermengelen, een deurpaneel met daarop in reliëf uitgewerkt "de uitdrijving uit het aards paradijs van Adam en Eva". De twee andere panelen in reliëf stellen voor "Jezus ontmoet de Honderdman in Kafarnaüm" en "Jezus geneest de Lamme eveneens in Kafarnaüm".

Het koor met houtwerk:

Aangezien, het huidige koor, de vroegere Kapel was, werd het huidige hoofdaltaar geplaatst in 1664. Hierin was reeds een plaats voorzien voor het huidige St-Luciabeeld. Het geheel werd geschonken door de Abdij van Averbode. De twee zijaltaren zijn gebouwd na de voltooiing van deze kerk, rond 1850. Het zijn gewone portiekaltaren met nis, met daarin aan de noordkant een beeld van O. L. Vrouw met kindje Jezus op de arm, en aan de zuidkant een beeld van St- Antonius Abt met varken. De wandbekleding in uitgesneden eikenhout in het hoogkoor en koorgestoelte, dateert van 1898 en is vervaardigd door de firma Vandenberck uit Sint-Truiden.

De kerkmeesters bank:

Deze zitbank voor de kerkmeesters is van massieven eik vervaardigd en dateert van begin 1800. Ze stond sindsdien achteraan in de kerk, tussen de buitendeur en de doopvont. Na de schilderwerken in de kerk in 1975, werd ze door pastoor Hensels buiten dienst gesteld en aan de zuidelijke zijmuur geplaatst. Bij de binnen restauratie in 2014 werd de kerkmeesters bank terug rond de pilaar geplaatst, rechts achteraan bij het binnenkomen.

Communiebanken:

De eikenhouten communiebank werd gerestaureerd in 2014 en terug in het koor geplaatst.

De doopvont:

Deze doopvont, in harde arduinsteen, werd hier geplaatst in 1896, twee jaar later werd het koperen deksel erop geplaatst. Het geheel was toen afgesloten met een ijzeren hekken, zoals de verplichting was. Ook dat hekken verdween met de schilderwerken in 1975 door toedoen van pastoor Hensels. Het kleine wijwatervat in hardsteen, in het kerkportaal was reeds in gebruik in de eerste kapel nabij de grens met Okselaar. De twee grootste beelden, Onze-Lieve-Vrouw van Averbode en het beeld van het H. Hart van Jezus, hebben nog steeds hun oude plaats, vooraan in het koor. De heiligenbeelden werden bij de binnen restauratie op sokkels geplaatst achteraan in de kerk.

Kerktextiel:

Kazuifels – stola's – pateenschaaltjes – kerkdoeken - Manipels – altaardoeken – lezendaarsoeken – 4 Vaandels (werfverslagen binnen restauratie + inventarisatie) Deze worden bewaard in een kast in de sacristie + uitgesteld op staanders achteraan in de kerk.

Buitenkant van de kerk.

Aan de linkerkant, naast de voordeur van de kerk, bevindt zich een gedenksteen, als aandenken aan Benedictus Sannen. Als soldaat bij het Belgisch Leger, sneuvelde hij bij het begin van de eerste wereldoorlog in Wespelaar en werd begraven op het militair kerkhof van

Veltem. Aan de rechterkant, naast de voordeur van de kerk is een gedenksteen geplaatst in dezelfde stijl, die eraan herinnert dat hier ooit de oudste inwoner van België leefde. Dit was Suske MEEUS die 106 jaar werd in Engsbbergen.

Kerkschatten:

De verschillende Heiligenbeelden:

Het oudste, bekende beeld, namelijk het beeld van "Onze-Lieve-Vrouw van de wijngaard" of nog genoemd "Madonna met Kind", dateert van 1525 en heeft heel waarschijnlijk nog gestaan in de kapel tegen Okselaar. Het is een eikenhouten beeld van 60 cm. Om zijn grote historische waarde werd dit beeld elektronisch en mechanisch beveiligd.

Tot aan het schilderen van de kerk, in 1975, stonden op verschillende plaatsen in de kerk heiligenbeelden op sokkels tegen de pilaren. Zo was er het beeld van de H. Jozef, patroon der timmerlieden, het beeld van de H. Brigitta met koe, patrones van de veeboeren, het beeld van de H. Antonius van Padua, het beeld van de H. Rochus met hond, mogelijk aanroepen tegen de hondsdolheid, van de H. Barbara, patrones van de mijnwerkers en de H. Joannes Bergmans, als patroon van de jeugd en studenten.

De toenmalige pastoor J. Hensels, liet al deze beelden opbergen in het schuurtje van de pastorie. Het beeld van de H. Joannes Bergmans gaf hij aan de pastoor van Molenstede en kwam tot nu nog niet terug. Met de komst van de nieuwe pastoor Vandebriel in Engsbbergen veranderde wel wat. Deze haalde al de beelden uit hun schuilplaats en liet ze restaureren in een klooster nabij Maastricht. Nadien kregen zij allemaal hun plaats terug in de kerk, niet meer aan de pilaren, maar op sokkels aan de zijmuren.

De heiligenbeelden werden bij de binnen restauratie op sokkels geplaatst achteraan in de kerk. De twee grootste beelden, Onze-Lieve-Vrouw van Averbode en het beeld van het H. Hart van Jezus, hebben nog steeds hun oude plaats, vooraan in het koor.

Lindhouten Christusbeeld:

Bevestigd op een dubbelkruis en opgehangen aan drie kabels in de triomfboog.

Koning David:

Boven op het orgel geplaatst.

Schilderijen:

- Kruisweg: 14 schilderijen gerestaureerd in 1997 door Buelens Ingrid uit Kessel-lo.
- 2 Blazoenen: van 1968 en 1933
- Schilderij Allegorie van de tijd
- Schilderij de Kruisweg
- Schilderij: de heilige familie

Na restauratie in 2014 werden ook de 3 schilderijen terug in de kerk opgehangen.

Andere voorwerpen:

- Sint-Luciaschrijn: Bij de binnen restauratie bewerkt met bladzilver
- Edelsmeedwerk: cibories, schalen en monstransen bewaard in de kluis

- Godslamp: opgehangen in koor.
- Kandelaars: op hoofd- en zijaltaren.
- Passiekruis:
- Processiekruis in staander (vervangen in 2016)
- Flambouwen met stokken in rek: werden op aanbeveling van Monumentenwacht vervangen in 2016.
- Processielantaarns.

Klokken:

Na klokkenroof in 1943 door de Duitse bezetter werd in 1954 een nieuwe klok gemaakt. Wijding op 24 oktober, terug in de toren op 3 november en de eerste keer geluid op 4 november 1954. De klok weegt 824 kg en kan mechanisch aangestuurd worden.

b) Architecturale mogelijkheden

Uitbreidingsmogelijkheden: Geen, kerk beschermd goed.

De kerk werd het eerste decennia van de 21^e eeuw volledig gerestaureerd.

c) Bouwfysische toestand

De bouwfysische toestand werd vastgelegd in een rapport opgesteld door monumentenwacht dd. 15 januari 2014. Samengevat: de kerk verkeert algemeen in goede staat, maar regelmatig onderhoud is belangrijk om deze goede staat te bewaren.

Verbouwing: 2014-2016:

- Restauratie in de kerk
- Restauratie van buiten- en binnenkant en orgel.

Technische installaties:

- Bliksembeveiliging: jaarlijks nazicht door firma Heleblitz uit Moerkerke-Damme.
- Brand- en diefstalbeveiliging: alle deuren hebben veiligheidssloten. Buitendeuren zijn mechanisch en elektronisch vergrendeld. Jaarlijks onderhoud door firma Alertis uit Roeselare.
- Gasverwarming: sinds 2014 Mahr verwarmingsinstallatie. De verwarmingsstations ingewerkt in tegelvloer tussen de zuilen en 1 in de trede van het hoofdaltaar. De thermostaat staat in het koor, bediening verwarmingsinstallatie gebeurt in de sacristie, gasketel op zolder in aparte ruimte. In sacristie en doksaal staan er convectoren.
- elektrische installatie: laagspanning halogeenspots en PL-verlichting (spaarlamp) ingewerkt in de wanden. Uitvoerder NV Electro Craeghs-Janssen uit Bree.
- Klank- en spraakinstallatie: 3 vaste microfoons en 1 draadloze. Versterker met 5 luidsprekerkringen. Ringleiding met systeem voor mensen met een hoorapparaat. Camera voor orgelist op doksaal. Deze camera kan ook omgekeerd in de kerk worden gebruikt. Uitvoerder Stefan Joris uit Schaffen-Diest.

2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving :

Het gebouw ligt in het centrum van Engersbergen. Het kerkgebouw ligt op wandelafstand van pastorie (momenteel verhuurd), de begraafplaats, het cultureel centrum 't Goor, lagere school en de kleinhandel. Het gebouw heeft een ruime parkeerplaats.

2.3.4. Beschrijving van actueel gebruik en de actuele functie

De kerk is in goede staat en vraagt de eerstvolgende beleidsperiode geen grote investeringen, enkel regulier onderhoud.

Als kleine sfeervol kerkgebouw leent dit kerkgebouw zich uitstekend voor liturgieën: eucharistieviering, schoolviering, doopplechtigheid, communie, vormsel, huwelijk en uitvaarten en catechese.

Minimaal worden er 2 vieringen per maand gehouden op zondag om 9h30.

De eucharistievieringen worden afgewisseld met een woord- en communiedienst

De kerk wordt ook gebruikt voor communies, vormsels, huwelijken, doopsels en begrafenissen.

De catechisten maken ook gebruik van de kerk.

Nevenbestemming enkel op cultureel vlak: Verschillenden verenigingen en organisaties (Merode, Koninklijke Harmonie Sint-Lucia, Jeugdband Movimento, Academie voor Muziek en Woord, Davidsfonds, Kunstkring) maken gebruik van de kerk voor concerten, orgel concerten, zang, solo en kamermuziek concerten, lezingen, ...

2.4. Sint-Jozef Werkmankerk in Schoot

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

2.4.1. Identificatie

Naam: Sint-Jozef Werkmankerk

Geografische ligging

- St.-Jozefsplein z/n (48), 3980 Tessenderlo-Ham
- Provincie: Limburg

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Beringen

- Pastorale eenheid Tessenderlo-Ham: Sint-Menas
- Parochie: Sint-Jozef Werkman Schoot

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Jozef Werkman, Schoterweg 306, 3980 Tessenderlo-Ham

Beschermingen van het gebouw:

- Gedeeltelijke bescherming: orgel (besluit: 15.12.2003)
- De kerk is vastgesteld als bouwkundig erfgoed sinds 05.10.2009.

2.4.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Architect M. Stappers uit Hasselt maakte het ontwerp van de kerk. Het werd op 23 februari 1874 aan de gemeenteraad van Tessenderlo voorgelegd. Op 2 september 1875 werd de bouw aanbesteed. Op 17 mei 1876 legde deken Gielen van Beringen de eerste steen. De Schotenaren bakten de stenen voor de kerk in een open veldoven. In 1878 was de kerk voltooid en op 28 oktober 1878 wijdde Mgr. Doutreloux ze in.

De kerk Sint-Jozef Werkman is een neoromaanse kruisbasiliek. Ze is een bakstenen gebouw met verwerking van natuursteen. neoromaanse architectonische elementen en ornamenten zijn: lisenen, rondboogvensters en oculi. De plattegrond beschrijft een driebeukig schip van drie traveeën met vierkante westtoren, een transept van één travee, een koor van één rechte travee geflankeerd door sacristieën en een vijfzijdige absis. De overwelling is uitgevoerd door middel van kruisgewelven.

De eerste klok (1400 kg) werd in 1885 aangeschaft en de tweede in 1896. Ze kwamen van klokkengieter Van Aerschot uit Leuven. Beide klokken werden door de bezetter tijdens de tweede wereldoorlog weggehaald: de kleine klok in augustus 1943 en de grote in april 1944. De grote klok werd in oktober 1945 teruggevonden in Hamburg. De kleine klok werd in augustus 1947 verloren verklaard en door een andere klok vervangen in oktober 1953.

Het orgel werd in 1890 tweedehands aangekocht. Het werk kan worden toegeschreven aan de Mechelse orgelbouwer François Loret en het bouwjaar kan worden gesitueerd rond 1850. In 1895 en 1911 werden verbouwings- en uitbreidingswerken uitgevoerd door de orgelbouwers D'Hondt (Wolfsdonk of Herselt). In 1988 voerde G. Pels (Herselt) een grondige herstelling uit.

Het hoogaltaar werd geplaatst in 1892, de twee zijaltaren (18de eeuw) en de twee barokke biechtstoelen (einde 17de eeuw) in 1914.

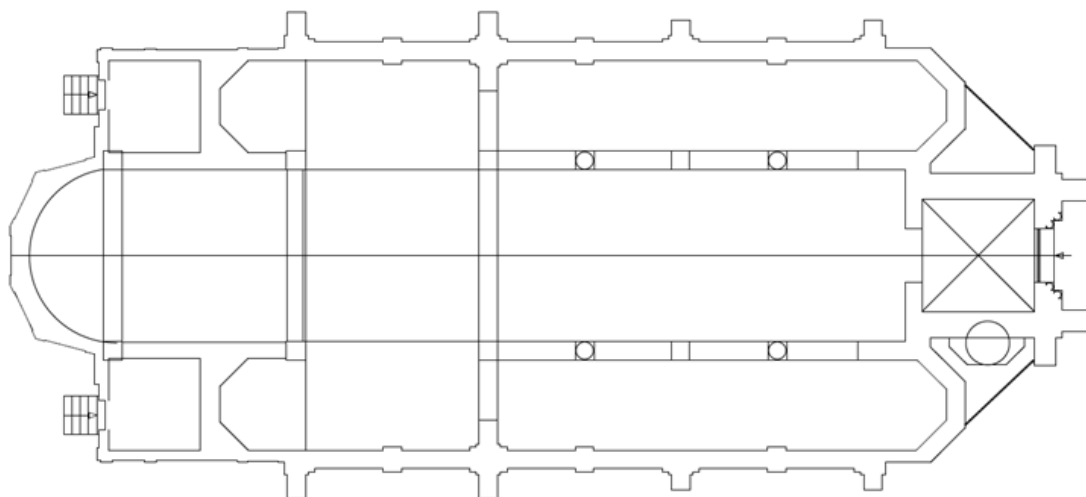
Hoogaltaar, koorgestoelte, communiebank, preekstoel en heiligenbeelden werden onder pastoor Campers van de hand gedaan.

b) Architecturale mogelijkheden

De toegangsdeur en het portaal zijn in de toren van waaruit men in de middenbeuk komt die is geflankeerd door twee zijbeuken. Na het transept bereikt men het koor dat aan weerszijden een sacristie heeft en afsluit met een absis. Het noordelijk deel van de transept geeft toegang tot de kapel ter ere van O.-L.-Vrouw en het zuidelijk deel tot de kapel ter ere van Sint-Jozef. Via de noordelijke zijbeuk kan men achteraan naar de voormalige doopkapel en via de zuidelijke zijbeuk achteraan naar de CV-ruimte. Vanuit het portaal vertrekt de trap naar het doksaal met orgel, de toren en de zolderruimtes boven het middenschip, het transept en het koor.

Voorzieningen: bliksembeveiliging, veiligheidssloten, elektrische installatie, geluidsinstallatie, verwarming met aardgas, kleine lavabo, kleine elektrische boiler, toegankelijk voor iedereen. Uitbreidingsmogelijkheden: niet wenselijk/noodzakelijk.

Interieur: recent eikenhouten dienstaltaar (2002), eikenhouten kandelaar voor paaskaars (2002), eikenhouten lezenaar (2002), twee zijaltaren (18de eeuw), twee biechtstoelen (tweede helft 17de eeuw), doksaal met eikenhouten balustrade, doopvont in hardsteen, sacristiekasten, twee bidbanken, kruisweg, beelden van Gerlachus, O.-L.-Vrouw met Kind (staakpop), Jozef, O.-L.-Vrouw, Christus, Antonius van Padua, processielantaarns, processiekruis, rek met flambouwen.

c) Bouwfysische toestand

Op 23 en 24 augustus 2006 werd de bouwfysische toestand van de kerk Sint-Jozef Werkman voor de eerste keer geïnspecteerd door Monumentenwacht Limburg. Er werden vele gebreken gesignaleerd die dringend of op korte termijn dienden verholpen te worden. Omwille van de omvangrijkheid hiervan opteerde de kerkraad in 2007, na raadpleging van de gemeentelijke overheid, voor een algemene renovatie.

De algemene renovatie vond plaats van 1 augustus 2016 tot 23 februari 2018. In grote lijnen weergegeven bestond de renovatie van de kerk uit: de vernieuwing van de volledige dakbedekking, het herstel, herinvoegen en impregneren van de gevelvlakken, de reiniging van de zolderruimtes, de preventieve en curatieve behandeling van de houtconstructies en het aanbrengen van loopbruggen en borstweringen in de zolderruimtes, het aanleggen van een afwateringssysteem en het herschilderen van de binnenzijde van de kerk.

De algemene renovatie werd uitgevoerd door Van Loy & Cie uit Herselt. Het renovatiedossier werd opgemaakt door architect Luc Sledsens uit Geel. De veiligheidscoördinatie gebeurde door Hilaire Leroy uit Houthalen-Helchteren. Na deze grondige opknapbeurt verkeert het gebouw in een goede staat en oogt het fraai.

2.4.3. Situering in de ruimtelijke omgeving

Het perceel waarop de kerk is opgericht vormt samen met de eigendom van de gemeente in het centrum van Schoot een terrein dat volledig omgeven is door openbare wegenis.

Rond het kerkgebouw ligt een breed verhard voetpad met aansluitend een grasstrook. Aan de noordzijde hiervan is er een kleine verharde parkeerplaats en aan de oostzijde een grote verharde parkeerruimte en een ontmoetingszone uitgerust met rustbanken. Hierrond ligt ten noorden de Schoterweg (verbindingsweg Tessenderlo-Veerle) en ten oosten, zuiden en westen St.-Jozefsplein, waarop aan de zuid- en westzijde parkeervakken zijn afgebakend en aan de oostzijde een halte voor openbaar vervoer is geplaatst.

Aan de noordzijde staan tussen de grasstrook en de kleine parking twee armaturen die de kerk en de toren verlichten. Het uur en halfuur worden tussen 8 en 21 uur weergegeven en de klokken luiden driemaal per dag het angelus. De klokken luiden ook om de liturgische vieringen, een overlijden en een doopsel aan te kondigen.

Op 100 meter van de kerk bevindt zich een gemeentelijk ontmoetingscentrum, op 200 meter de kapel Schoterweg, en op ongeveer 500 meter de kapel Hooiman, de kleuterschool, het jeugdlokaal en het kerkhof. De Mariagrot Schoterheide is ongeveer 2 km van de kerk verwijderd.

2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk wordt bijna uitsluitend aangewend voor de eredienst. Slechts sporadisch is er een zang- of instrumentale uitvoering en een orgelconcert. De eerste zondag van de maand is er een woord- en communiedienst en de derde zondag van de maand en op de hoogdagen is er een eucharistieviering. De eerste donderdag van de maand wordt er een eucharistieviering met aansluitend een aanbidding gehouden.

In het kerkgebouw hebben ook plaats: eerste communie, vormsel, huwelijken, begrafenissen, bidwaken op de vooravond van een begrafenis, gebedsdiensten.

Op 15 augustus wordt een processie gehouden naar de kapel op Hooiman.

In de parochie biedt het gemeentelijk ontmoetingscentrum een goede accommodatie.

De kerk is niet aangesloten bij de vereniging "Open Kerken".

2.5. Sint-Barbarakerk in Tessenderlo-Berg

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.5.1. Identificatie

Naam: Sint-Barbarakerk

Geografische ligging

- Molenhoeven z/n 3980 Tessenderlo-Ham
- Provincie: Limburg

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Beringen
- Pastorale eenheid Tessenderlo-Ham: Sint-Menas
- Parochie: Sint-Barbara Berg

Eigenaar: Kerkfabriek Sint-Barbara, Molenstraat 33, 3980 Tessenderlo-Ham

Bescherming(en)

Niet beschermd, noch geïnventariseerd, geen beschermde omgeving

2.5.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

- Algemene beschrijving

Het is een zaalkerk in modernistische stijl, een doosvormige betonnen constructie met bakstenen en een vrijstaande, open klokkentoren.

- Beknopte bouwgeschiedenis

Tot 1957 waren de inwoners voor de kerkdienst aangewezen op de Sint-Martinusparochie.

In 1957 werd op de Molenberg onder impuls van Pastoor Beets, op grond van de Sint-Martinusparochie, een school gebouwd. Aan de school werd ook een kapel gebouwd, die plaats gaf aan maximum 50 personen (met uitbreiding van de speelzaal 125 personen). Deze was al snel te klein en onder impuls van de Paters Redemptoristen startten in juni 1964 vele parochianen aan de grondwerken van hun eigen kerk (29,70m x 12,50 m). In juli werkte men aan de metalen constructie. Vanaf 8 augustus bouwden vrijwillige parochianen, waaronder 28 plaatselijke metsers, op zaterdag de muren.

De eerstesteenlegging gebeurde op zaterdag 22 augustus 1964 en op 27 november 1964 werd de kerk gewijd aan de Heilige Barbara, ingewijd door Mgr. Heusschen. Architect Louis Debruyne tekende het plan, Firma Dierickx zorgde voor het metalen gebinte, de bakstenen kocht men bij een steenbakker uit Wommersom.

- Roerend erfgoed

- Schilderij Broeder Max – Sint-Barbara 1965 - geschonken aan de kerk door Broeder Max, Broeder van Liefde.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

- Schilderij O.L.V. – Altijddurende Bijstand – Modest De Schutter, Pater Redemptorist, residerend priester van 1981 – 1989

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

- Kruisweg: kunstenaars Kunstkring Tessenderlo – 1982, in bruikleen gegeven door de schilders

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

- Klok
Geschonken aan Pater Albert De Ruyck, Redemptorist, n.a.v. zijn aanstelling in 1972 tot pastoor van de parochie en nagelaten aan kerkfabriek Sint-Barbara.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

- Retabel: Laatste Avondmaal

Tijdens een bezoek aan Bali in april 2007, van Hubert en Madeleine Meersmans-Dillen en John en Bieke Thoeng-Janssens, werd dit retabel gevonden in het atelier van Iwan Suwarno in Kudus (Midden Java, Indonesië).

Deze kunstenaar studeerde aan de Kunstacademia Sala Tiga in Yogyakarta.

Hij baseerde zijn werk op een foto die hij had gekregen van de pastoor van de kerk G.K.M.I. (Gereja Kristen Muria Indonesia).

Zo begon hij in 1992 aan Het Laatste Avondmaal, in het Indonesisch Perjamuan Terahir genoemd. Acht maanden heeft hij aan dit retabel gewerkt. Het werd gesneden uit één stuk teakhout en weegt bijna 80 kilogram.

In augustus 2007 werd dit kunstwerk geschonken aan Pater Albert De Ruyck, die het op zijn beurt naliet aan kerkfabriek Sint-Barbara.

Kerkmeubilair en kunstschaten.

Het aanwezige kerkmeubilair alsook de kunstvoorwerpen zijn eind 2023 geïnventariseerd en gefotografeerd door de "Projectvereniging Cultuur en Erfgoed de Merode".

Al deze voorwerpen zijn opgenomen in de nieuwe erfgoeddatbanken van de Vlaamse overheid "Meemoo".

Deze staat sinds 2024 in voor het beheer van de huidige erfgoeddatbanken.

b) Architecturale mogelijkheden

Uitbreidingsmogelijkheden ten westen van de kerk, vermits grenzend aan niet bebouwde gronden van vzw parochiale werken Sint-Barbara.

De zaalkerk, doosvormig met rechthoekig grondplan, leent zich tot compartimentering. Mits verbouwingen is er mogelijkheid tot het creëren van aparte multifunctionele ruimtes, met dien verstande dat de volledige ruimte moet kunnen blijven gebruikt worden voor de erediensten.

Nevenbestemming van een gedeelte van de kerk behoort hierdoor tot de mogelijkheden. De problemen om nevenbestemmingen toe te laten stellen zich vooral in de kosten die nodig zijn voor de nodige aanpassingen, om niet kerkelijke activiteiten toe te laten.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

c) Bouwfysische toestand

Door het CRKC werd de bouwfysische toestand als goed beoordeeld (september 2017)

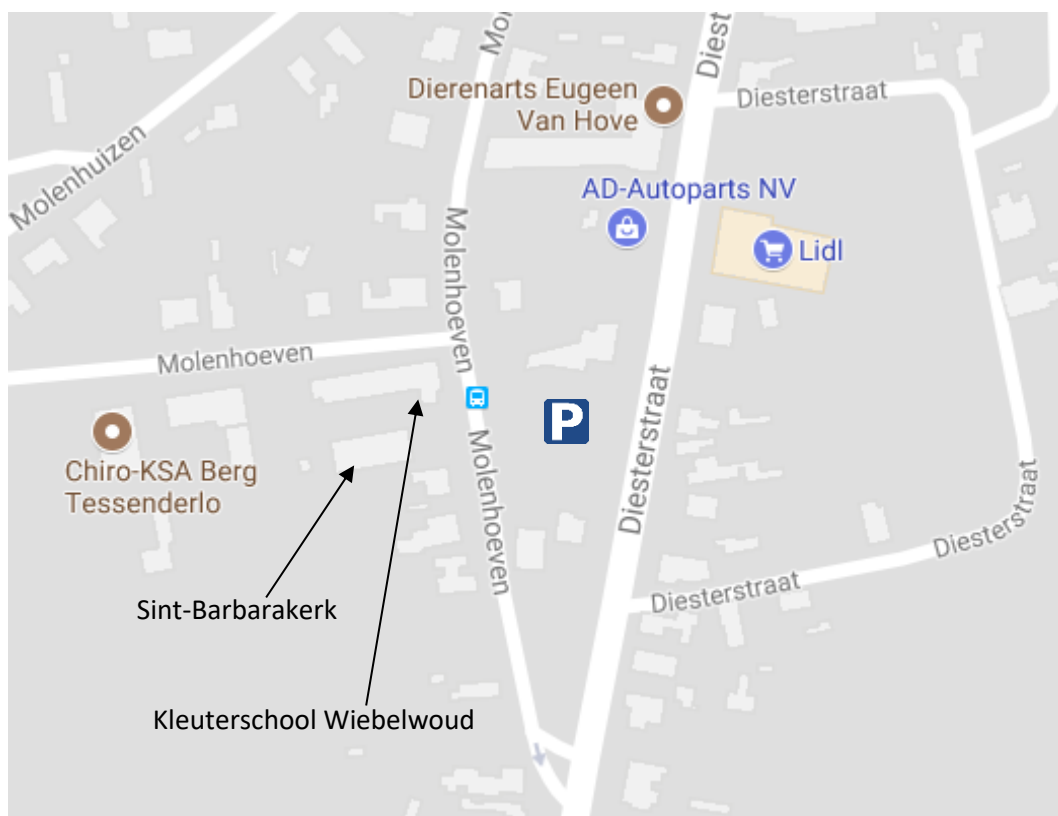
Onderhoudswerken:

- 2012: nieuwe ramen zijkanten
- 2013: nieuwe ramen voorzijde
- 2015: nieuwe bekleding buitenmuur westkant
- 2017: nieuw dak
- 2019 : vernieuwing van de klokkentoren en verplaatsing naar het voorplein
- 2020 : vernieuwing centrale verwarming
- 2020 : sanitaire blok en keuken

2.5.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is vrij centraal gelegen in de parochie, boven op de Berg.

- Ten westen grenzend aan niet bebouwde gronden van vzw parochiale werken Sint-Barbara en parochiezaal.
  - Ten oosten grenzend aan de straat, Molenhoeven, met voorliggende parking en bushalte
  - Ten zuiden grenzend aan private eigendom.
  - Ten noorden grenzend aan Vrije Kleuterschool Wiebelwoud.
- Er zijn geen beschermde landschappen en gebouwen in de nabije omgeving.

2.5.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk wordt voornamelijk aangewend voor de eredienst.

Daarnaast wordt ze gebruikt als vergaderruimte voor enkele verenigingen.

Op de bovenverdieping werd een archief ruimte ingericht voor parochie en kerkraad.

Slechts sporadisch is er een zang- of instrumentale uitvoering.

De tweede zaterdag van de maand om 17.30 u is er een eucharistieviering, evenals op de hoogdagen. Op de vierde zaterdag van de maand is er een woord- en communiedienst om 17.30 u.

In het kerkgebouw hebben ook plaats: eerste communie, vormsel, huwelijken, begrafenissen, bidwaken op de vooravond van een begrafenis, gebedsdiensten, bezinningsmomenten.

2.6. Onze-Lieve-Vrouw Geboortekerk in Oostham

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.6.1. Identificatie

Naam: Onze -Lieve-Vrouw Geboortekerk

Geografische ligging

- Heldenplein 1, 3945 Tessenderlo-Ham
- Provincie: Limburg

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Beringen
- Pastorale eenheid Tessenderlo-Ham: Sint-Menas
- Parochie: Onze-Lieve-Vrouw Geboorte Oostham

Eigenaar: Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw Geboorte , Dorpsstraat 21a, 3945 Tessenderlo-Ham

Bescherming(en)

- De toren en het koor, het betreft de massieve ijzerzandstenen toren en het koor met driezijdige sluiting, van de Onze-Lieve-Vrouw Geboortekerk zijn beschermd als monument sinds 19-01-1935.
- Het gebouw is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed sinds 24-09-2009.

2.6.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Parochiekerk, tot 1000 afhankelijk van de abdij van Sint-Truiden, nadien van de graven van Loon en de heren van Kolmont en Wezemaal.

- 698: "Land van Ham" werd door Pepijn van Herstal aan de Benedictijnerabdij van Sint-Truiden geschonken
- Christianisering van de streek: eerste kerkconstructie van hout en leem, in Vakwerk
- 970: stenen vroeg-romaanse één-beukige kerk (17m lang), O.-lijk gericht, waarvan alleen de kerktoren rest

Vanaf de tweede helft van de 12de eeuw in bezit van het gehucht Quamol, vanaf 1281 hoort ze bij de andere helft van Oostham. Tot 1823 bedieningsrecht en begevingrecht.

Driebeukige pseudo-basiliek met vierkante westtoren en transept. Vroeg romaanse toren (10de - 11de eeuw), waarbij een éénbeukig zaalkerkje met rechthoekig koor hoorde (opgravingen in 1940).

De Prins-bisschoppen van Luik deelden het "Land van Ham" op in verschillende kerkdorpen: Oostham, Kwaadmechelen en Beverlo

13 de eeuw: Graaf Arnold V van Loon transfereerde de rechten van de Benedictijnerabdij van Sint-Truiden naar de Norbertijnen van Averbode.

In de 14de eeuw was deze kerk te klein geworden, ze werd verbouwd met toevoeging van een laatgotisch koor en transeptarmen.

In 1603 werden de zijbeuken en de kapel van de Heren van Ham (thans sacristie) bijgebouwd.

Herstellingen aan toren (1749), schip (1757) en zijbeuken (1758). In 1836-1839 werden de kapelgevels afgebroken, en het geheel onder een dak gebracht, een portaal in de toren aangebracht en de kapel van de Heren van Ham tot sacristie omgevormd.

In 1934-1936 kwam dwars op de kerk een tweede schip met koor (neogotisch) waardoor de noordbeuk verdwijnt en de as van de kerk verlegd wordt.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Toren en kerk werden in 1940 verwoest doch heropgebouwd, door architect N. Van Malleghem (1956-1958).

Sinds 1932 bedevaartsoord: Sint-Christoffel (autozegening)

Het kerkhof rondom de kerk is verdwenen.

De plattegrond van het kerkgebouw beschrijft een vierkante westtoren, een driebeukig schip van drie traveeën, een transeptarm van één travee en een koor van een rechte travee met driezijdige sluiting, aan de zuidzijde geflankeerd door de kapel van de Heren van Ham.

Neogotische constructie, haaks op de oude kerk.

Massieve, ijzerzandstenen westtoren in opus spicatum, voorzien van smalle lichtgleuven en korte, haaks op elkaar gestelde steunberen; een van de merkwaardigste en oudste romaanse torens in België.

Oorspronkelijk gesloten constructie, thans voorzien van een gesinterde bakstenen rondboogportaal in een rechthoekige omlijsting, afgewerkt met vlakke pilasters en een driuplijst (neoclassicistische inslag); houten, met leien beklede bovenbouw en gedrongen, ingesnoerde naaldspits.

Pseudo-basilicaal schip van drie traveeën; baksteenbouw met afwerking en speklagen van zandsteen op een ijzerzandstenen plint; zandstenen spitsboogvensters met afzaat tussen overhoekse steunberen. Koor en transeptarm zijn van ijzerzandsteen, voorzien van spitsboogvensters (ijzeren harnas) met afzaat en waterlijst.

Kapel van de Heren van Ham: twee traveeën met driezijdige sluiting; baksteen met een plint en hoekbanden van ijzerzandsteen; bakstenen rondboogdeur met bekronend bolkozijn van zandsteen en een zandstenen kruiskozijn.

Overkluizing van middenbeuk en transept door middel van een kruisgewelf met ijzerzandstenen gordelbogen, die steunen op dito zuilen, voorzien van een achtkantige sokkel. Vlakke zoldering boven de bewaarde zijbeuk. Overwelling van het koor door middel van een tonggewelf boven de rechte travee en een straalgewelf boven de apsis.

Kerkmeubilair en kunstschaten.

**We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.**

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

H. Christoffel: eik, XVI eeuw

H. Antonius -abt: 1510

St- Lambertus, H. Barbara, H. Catharina van Alexandrië, H Lucia, H Bruno van Keulen: XVI eeuw,

St-Anna –ten –Drieën, H. Margareta van Antiochië, Man der Smarten, OLV –met-de- scheve-lee (schortplooi) , St-Sebastiaan, Apostel Thomas : XV eeuw

Christus aan het kruis : eik, XV eeuw, opgehangen in de gordelboog van het koor

Onze-Lieve-Vrouw met kind: XVIII eeuw geklede staakpop

Kruisweg: terracotta

Sint-Anna-ten-Drieën

Sint-Antonius

Sint-Antonius met varken

Sint-Lambertus

Vaandel van Sint-Lambertus

Altaar in doopkapel, voormalig koor, tegen de muur aangebouwd in Noir de Mazy

Doksaal: orgel hersteld

Doopfont

Eikenhouten orgelkast XVII eeuw

Biechtstoelen (4) tegen de muur, eik, Noir de Mazy

Historisch waardevolle kerkschatten:

Antependium hoofdaltaar Mechels goudleder, XVII eeuw

Reliekschrijn (XVIII eeuw)

Zilveren kelk (1776) en zonnemonstrans (1775)

Zilveren reliekhouders (kruis)

Wierookvat met scheepjes: 1814

Kruisbeeld: XVIII eeuw, palmhout

Missaal :1610, missale romanum met zilveren sloten

14 Gegoten koperen kandelaars (XV , XVI, XVII eeuw)

Handluchter koper XVII eeuw + 7 andere

Gegoten koperen aquamanile (XV eeuw)

Kerklinnen (gewaden, velum) XVII eeuw

Beker met hoptak (1762)

Vergulde ciborie

Zilveren zonnemonstrans

Koperen torenmonstrans

Staander Paaskaars

Reliquiaria H. Kruis

Godslamp aan de doopkapel

Bel aan de doopkapel

Klokken: O.L. Vrouwklok (1780) en St-Lambertusklok (1642)

Glasramen: 4 glasramen (1934/1936)

Interieur: zie inventaris Erfgoedplus.be
(<http://www.erfgoedplus.be/collecties/religieus.erfgoed>)
(Vanaf 2025 wordt deze databank van erfgoedplus overgezet naar Meemoo)

b) Architecturale mogelijkheden

Uitbreidingsmogelijkheden: nihil, ook niet wenselijk/noodzakelijk.

Het kerkgebouw is omgeven:

- Zuid door parkeergelegenheid
- West door parkeergelegenheid en monumentenpark
- Noord door een grasplein
- Oost door private bewoning

Gedeeld gebruik door afsplitsing van deelruimte: niet wenselijk

Verbouwing: niet wenselijk/noodzakelijk aangezien het een historisch gebouw betreft.

c) Bouwfysische toestand

De kerk verkeert sinds de restauratie van 2008-2010 algemeen in goede staat, maar regelmatig onderhoud is belangrijk om deze goede staat te bewaren.

2.6.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

In het RSP- Tessenderlo-Ham is het kerkgebouw een baken in de monofunctionele woonkern Oostham.

De Onze -Lieve-Vrouw Geboortekerk situeert zich aan een historisch dorpsplein: het Heldenplein, dat met een aantal handelshuizen het kerkgebouw oost, zuid en west omringt. Ten zuiden grenst het kerkgebouw aan het weggedeelte over het Heldenplein, met aan de andere zijde van het weggedeelte parkeergelegenheid
Ten westen grenst het kerkgebouw aan het parkinggedeelte van het Heldenplein.
Noordwest grenst het kerkgebouw aan het monumentenpark, park ter herdenking van de oorlogsslachtoffers uit WO I en II
Noord grenst het kerkgebouw aan een groene parkzone als afscheiding met de N141
Oost grenst het kerkgebouw aan een private eigendom.
Het kerkgebouw staat centraal in Oostham en is omdat het Heldenplein met verkeerslichten aan de N141 (Torenlaan) grenst, onmiddellijk herkenbaar.
Er zijn: een gemeentelijk buurthuis (Kristoffelheem, in erfpacht van de kerkfabriek), een gemeentelijke sporthal, een vrije lagere school, een 20-tal seniorenflats en 3 warenhuizen op wandelafstand.
Het kerkhof ligt in de Kerkhofstraat op toch 500m afstand.
Het kerkgebouw wordt verlicht door grondspots.
Er is een bushalte.
Er is een fietsstalling

Pastorie:

Er is een historische pastoorswoning op 500 m in Kwamol, Brabantse Renaissance 1675, beschermd sinds 9/1/1935, bewoond door bedienaars van de eredienst tot 1960, gerestaureerd in 2008, eigendom van de gemeente Ham.
Er was een pastorie in de Beukenlaan verkocht door de kerkfabriek in 2015.

2.6.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De Onze -Lieve-Vrouw Geboortekerk fungeert als hoofdkerk voor de parochies van Ham en behoort tot de Pastorale Eenheid Sint-Menas Tessenderlo-Ham.

Actueel gebruik en functie

Gebruik voor eredienst en culturele activiteiten:

- Jaarlijks gemeentelijk kerstconcert
- Sporadisch zijn er muzikale optredens
- Toeristische belangstelling voor de kerkschatten

Eucharistieviering: 1ste en 5de zaterdag van de maand

Woord- en communiedienst: 3de zaterdag van de maand

Verder wordt deze kerk gebruikt voor maandelijkse doopplechtigheden, vormsels, huwelijken en kerkelijke uitvaarten.

Er is nog steeds de religieuze traditie van autowijding, (Sint-Christoffel)

Er is enig toeristische belangstelling (rondleiding door de Heemkundige Kring)

2.7. Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopnemingskerk in Genendijk

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.7.1. Identificatie

Naam Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopnemingskerk

Geografische ligging

- Kerkstraat z/n, 3945 Tessenderlo-Ham
- Provincie: Limburg

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Hasselt
- Dekenaat: Beringen
- Pastorale eenheid Tessenderlo-Ham: Sint-Menas
- Parochie: Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopneming Genendijk

Eigenaar:

Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopneming, Kerkstraat 2, 3945 Tessenderlo-Ham

Bescherming(en)

- Orgel is beschermd als monument sinds 09-02-2004, datum publicatie: 30/06/2004 (Objectnummer OL:0002087)
- Het gebouw is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed sinds 24-09-2009

2.7.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Genendijk ressorteerde onder de parochie St. Lambertus - Kwaadmechelen

Er werd een lemen hulpkerk/kapel opgericht rond 1463, toegewijd aan Sint Barbara, omgeven door een gracht met ophaalbrug.

De kapel was ook een klein bedevaartsoord vnl. voor veeproblemen (St. Ludinwa). Ex-voto's en relikwieën van de heiligen Elias en Marcoen/Marculphus.

In 1840 werd Genendijk een zelfstandige parochie.

In 1846 werd de oude kapel afgebroken. Op 8 augustus 1847 werd toelating verkregen om een kerk te bouwen. Op 1 november 1847 waren de grondvesten klaar en op 10 april 1848 werd de symbolische eerste steen gelegd voor een zaalkerk zonder toren. De aannemer was J. Blankaerts en de architect: Jaminé, Lambert (1800-1871)

In 1855 werd een geveltoren aangebracht.

Kerkhof met ijzeren toegangshek (tot 1944) en vestgracht tot in 1819.

De kerk is een bakstenen Neoclassicistische, éénbeukige, transeptloze zaalkerk met Westelijke geveltoren (naaldspits, hoogte 36 m, rondboogvormige bakstenen galmgaten) een polygonaal 5 hoekig afgesloten koor, schip van vier traveeën en koor van een rechte travee met driezijdige sluiting, geflankeerd door twee sacristieën, een trap naar het doksaal met orgel en een doopkapel (nu stooklokaal).

Baksteenbouw met gebruik van kalksteen voor plint en lijsten. Achteraan een portaal dat in de W-gevel als rondboogportaal in een risaliet is uitgevoerd

Zadeldak: (leien), geïsoleerde zolder

Schip: overwelfing: tongewelf met versierde kruisrib, gordelbogen op pilasters, gekorniste kroonlijst

Koor: kruisribgewelf op consoles

In 1956: overschildering van de vroegere muurschilderingen in egaal wit

In 1988: nieuwe vloer

2009/2010: Volledige restauratie, binnen en buiten.

Interieur: er is een uitvoerige inventaris dd. 2008, beschikbaar en te raadplegen op Erfgoedplus.be (<http://www.erfgoedplus.be/collecties/religieus.erfgoed>)

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Historisch waardevolle sculpturen

Rechterzijaltaar: St-Marculfusbeeld : (17 de eeuw) hout gerestaureerd in 1990,
Linkerzijaltaar: gekleed beeld Onze-Lieve-Vrouw processiemadonna (17 de eeuw),
Heilige Wivina: 17 de eeuw
Kruisweg: bijgekleurd plaaster (1956)

Historisch waardevolle schilderijen:

Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopneming: boven het hoofdaltaar portret Martinus Hermsen :
op doek (1850)
Drievuldigheid paneel 16 de eeuw , Vlaamse school

“Ecce homo”: op doek , Italiaanse school, 17 de eeuw

We tonen de originele afbeelding
hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan
met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Historisch waardevolle kerkschatten:

zonnemonstrans 2 de helft 19 de eeuw , verzilverd en verguld
2 cibories : zilver en verguld koper (1928) , 1 kelken zilver (1712) 1 kelk verguld koper (1934)
gepolychromeerd houten triomfkruis (midden 19 de eeuw) Reliekkruis
Ex voto's : houten bord met 16 zilveren plaatjes

Meubilair: (19 de eeuw)

Hoofdaltaar: portiekaltaar met altaarstuk, gemarmerd hout, renaissance 19 de eeuw, met draaitabernakel

2 zijaltaren: portiekaltaren met nis renaissance, 2 de helft 17 de eeuw

Communiebanc: 1 ste helft 19 de eeuw eik (nu verwerkt in hoofdaltaar en tafelaltaar als antependium)

Biechtstoel: hout met snijwerk (1874), Louis XVI

Doksaal (eik) met pijporgel (Frederik Ruef van Sint-Truiden 1875 - Frans/Duitse romantiek).

Het orgel, dat nog niet lijdt aan de decadentie-verschijnselen die in die tijd opgeld maakten in de Vlaamse orgelbouw (vooral in het westelijker deel van het land), is van circa 1875. De niet onaardige orgelkast geeft het werk ook een zekere artistieke waarde. Als muziekinstrument is het een bescheiden werk dat echter op functionele wijze operationeel kan zijn in een doorsnee-plattelandskerk.

De uit Duitsland ingewezen orgelbouwer Frederic Ruef en zijn zoon Theodoor bouwden in Limburg een groot aantal goede orgels in een stijl die zowat het midden houdt tussen de Franse en de Duitse romantiek. Dit orgel, naar schatting gebouwd rond 1875 is hiervan een goed voorbeeld.

Balustrade in eik

Preekstoel: hout met snijwerk, 2 de helft 19 de eeuw

Doopvont (1937)

Klokken: kleine klok 1657, grote klok 1873

Glasramen: 2 met beeltenis in het koor (1943), beschermd met voorzetrampen en 1 in het CV-lokaal (vroegere doopruimte)

b) Architecturale mogelijkheden

Uitbreidingsmogelijkheden: nihil, ook niet wenselijk/noodzakelijk.

Het kerkgebouw is omgeven:

- Noord en Oost grenzend aan de N141 Staatsbaan (met tussenliggende parking)
- West grenzend aan een grasplein
- Zuid grenzend aan de Kerkstraat met parking

Gedeeld gebruik door afsplitsing van een deelruimte is niet mogelijk.

c) Bouwfysische toestand

Kerk is gerestaureerd in 2009-2010 en bevindt zich in een goede staat

De bouwfysische toestand werd vastgelegd in een rapport van Monumenten-Wacht.

Samengevat: "goed"

Technische installaties: Elektriciteit en geluidsinstallatie, luchtverwarming,

Geen diefstal-en brandbeveiliging, toegankelijk voor eenieder

Sanitair: 1 toilet achteraan

Geen noemenswaardige investeringen noodzakelijk enkel regulier onderhoud.
Het orgel is nog niet gerestaureerd.

2.7.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk ligt in de onmiddellijke buurt van een buurthuis, op wandelafstand van de begraafplaats, het sportveld Rio, het scoutslokaal en naast de lagere school.

Geografische ligging:

- Postadres: Kerkstraat zn, 3945 Tessenderlo-Ham
- Kadastrale afdeling: HAM 2 AFD/KWAADMECHELEN/Kadastrale sectie: A
Perceel: 1783/00A000
- Capakey: 71033A1783/00A000
- Oppervlakte perceel: 304.06 m²

Het kerkgebouw is in het Ruimtelijk Structuurplan Tessenderlo-Ham geselecteerd als baken in de landelijke autonome woonkern Genendijk, een herkenbaar kerkdorp tussen Kwaadmechelen en Tessenderlo.

De kerk ligt in het centrum van de wijk Genendijk, omgeven door parkeerplaatsen. N en O grenzend aan de N141, Z grenzend aan de Kerkstraat, W uitgevend op een grasplein.

Het kerkgebouw wordt verlicht: de toren door straling, de muren met grondspots.
De klokken luiden tijdsgebonden (per uur en halfuur) en voor het Angelus om 12 u
Er is een bushalte: lijnen 15, 156, 157, 264, 981 en 982

Parkeerplaatsen: N en Z

Fietsstalling

2.7.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopnemingkerk wordt enkel gebruikt voor erediensten en behoort tot de Pastorale Eenheid Sint-Menas Tessenderlo-Ham.

Er is momenteel beperkt niet religieus gebruik.

Woord- en communiedienst: 2de zaterdag van de maand om 19h00

Eucharistieviering: 4de zaterdag van de maand om 19h00

Verder wordt deze kerk gebruikt voor maandelijkse doopplechtigheden, vormsels, huwelijken en kerkelijke uitvaarten.

3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

3.1. Inleiding

Er is, sinds 1/9/2008, één parochiale federatie Tessenderlo-Ham. Hieronder ressorteren momenteel nog 6 parochies die elk hun autonomie behouden. De liturgische vieringen in die 6 parochies worden verzorgd door priesters en gebedsleiders in een beurtrol.

Op 1/1/2018 werd de federatie Tessenderlo-Ham omgevormd tot de pastorale eenheid "Sint-Menas Tessenderlo-Ham": een pastoraal samenwerkingsverband met 6 parochies en twee leefgemeenschappen van de fusiegemeente Tessenderlo-Ham en dit rond de zondagskerk van Sint-Martinus Tessenderlo-centrum.

De pastorale eenheid is een onderdeel van het decanaat Beringen in het bisdom Hasselt. De belangrijkste doelstellingen van de pastorale eenheid zijn: Cultus, verkondiging en diaconie.

3.2. Organigram van de pastorale eenheid

3.2.1. Territorium

De pastorale eenheid in de fusiegemeente Tessenderlo-Ham heeft een oppervlakte van 84,43 km² en telt ruim 30.000 inwoners.

De pastorale eenheid Sint-Menas Tessenderlo-Ham omvat 2 leefgemeenschappen en 6 parochies:

- Sint-Martinus Tessenderlo-Centrum
- Sint-Lucia Engsbergen
- Sint-Jozef-Werkman Schoot.
- Sint-Barbara Berg
- Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopneming Genendijk
- Onze-Lieve-Vrouw Geboorte Oostham.

Evoluties van de laatste decennia:

- De parochies Sint-Lambertus Kwaadmechelen en Sint-Jan Berchmans Genebos zijn via fusie opgegaan in de parochie Onze-Lieve-Vrouw Geboorte Oostham
- De parochie Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen Hulst is opgegaan in de parochie Sint-Martinus Tessenderlo.

Het zijn leefgemeenschappen geworden als onderdeel in hun nieuwe parochie.

De kerk van Kwaadmechelen is op 17 april 2023 onttrokken aan de eredienst en zal afgebroken worden. Dit gebouw is eigendom van de gemeente Tessenderlo-Ham

Via een ministerieel besluit gebeurde de samenvoeging van de parochie Onze-Lieve-Vrouw .- Onbevlekt Ontvangen Hulst met de parochie Sint-Martinus Tessenderlo op 13/12/2023 tot één parochie Sint-Martinus met 2 kerkgebouwen

3.2.2. Bestuur en leiding

De leiding van de pastorale eenheid bestaat uit 3 componenten:

1. TPE : team pastorale eenheid : een priester-moderator, een pastoor, een diaken , twee parochie-assistenten en enkele gemandateerde leken.
Er zijn momenteel 3 benoemde priesters werkzaam in de pastorale eenheid: een moderator, een pastoor en meewerkende priester, allen Norbertijnen van Averbode
Maken verder deel uit van het TPE: de coördinatoren die verantwoordelijk zijn voor een deel van de pastoraal: catechese , liturgie , diaconie
2. RPE : raad van de pastorale eenheid, bestaat uit vertegenwoordigers uit de teams van de 6 geloofsgemeenschappen .
In alle kerkdorpen is een lokaal pastoraal team werkzaam dat de zorg voor de plaatselijke kerk- en geloofsgemeenschappen behartigt.
TPE en RPE vergaderen 1 X per maand.
3. SPE: secretariaat van de pastorale eenheid staat in voor alle materiële zorgen: parochieblad, boekhouding van de parochies, parochieregisters, drukwerken en administratie. Het secretariaat is verdeeld over 2 vestigingen: de pastorie van Tessenderlo-Centrum en "Kontakt", het secretariaat naast de pastorie van Kwaadmechelen.
Het SPE vergadert twee wekelijks

Deze pastorale constructie wijzigt niets aan de structuur van de kerkfabrieken. Er blijven 6 kerkfabrieken en 1 centraal kerkbestuur.

3.3. Organigram binnen de pastorale eenheid

3.3.1. Organisatie en doelstellingen

De werking van de pastorale eenheid wordt gebaseerd op het subsidiariteitsbeginsel: wat ter plaatse kan, gebeurt ter plaatse, het overige wordt centraal geregeld.

3.3.1.1. Parochie Sint-Martinus Tessenderlo

Als centraal kerkgebouw binnen de pastorale eenheid "Sint-Menas Tessenderlo-Ham" is de Sint-Martinuskerk van Tessenderlo-Centrum aangeduid als de zondagskerk.

De wekelijkse eucharistieviering in de Sint-Martinuskerk zijn voorzien op:

- Zondag en feestdagen om 10u45
- Tevens vinden liturgieën zoals de Goede Week-liturgie hier plaats.

In de kerk Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen-Hulst

- Op de eerste zaterdag van de maand: woord- en communiedienst om 19u00
- Op de derde zaterdag van de maand: eucharistieviering om 19u00

Buiten de parochiekerken is er in de kloosterkerk van de Broeders van Liefde één wekelijkse eucharistieviering op vrijdag om 17u45

Uitvaarten, huwelijken en andere gebedsdiensten, dooppastoraal, eerste communie en vormsel blijven mogelijk in alle kerkgebouwen.

Ook worden er in de Sint-Martinuskerk oecumenische gebedsdiensten gehouden.

De Sint-Martinuskerk blijft ook beschikbaar voor allerhande activiteiten zoals : orgelconcerten, wekelijkse orgellessen van de Academie voor Muziek en Woord, academische zittingen, toeristische rondleidingen, allerhande optredens en evocaties op voorwaarde dat deze evenementen sporen met het sacrale karakter van de kerk. Alleszins wordt absolute voorrang gegeven aan de eredienst.

De Sint-Martinuskerk is na de restauratie 2003-2004 in goede staat. Echter na 20 jaar dient er aandacht gegeven te worden aan de stabiliteit van de torenspits en dient er een periodiek onderhoud te gebeuren: buitenschilderwerken, dakramen en leien en vraagt investeringen. Ook zal het goedgekeurde restauratiedossier van de pastorie van start gaan indien de Vlaamse overheid de subsidies vrijgeeft.

Het centraal kerkbestuur Tessenderlo en de gemeentelijke overheid van Tessenderlo worden op de hoogte gehouden van elke nieuwe toekomstige functie van de kerken.

3.3.1.2 Parochie Sint-Lucia te Engsbergen

In de kerk Sint Lucia te Engsbergen zijn volgende vieringen voorzien

- Op de tweede zondag van de maand: eucharistieviering om 9u30
- Op de vierde zondag van de maand: woord- en communiedienst om 9u30

De parochiekerk Sint-Lucia is na de restauratie in zeer goede staat en vraagt de eerstvolgende beleidsperiode weinig investeringen.

Als kleine sfeervolle kerk leent dit gebouw zich uitstekend voor liturgieën: eucharistievieringen, schoolvieringen, doopplechtigheden, communies, vormsels, huwelijken, uitvaarten en catechese.

Gedurende de volgende gemeentelijke beleidsperiode blijft de kerk Sint-Lucia in Engsbergen een religieus-liturgische functie behouden.

Valorisatie op cultureel vlak: Verschillenden verenigingen en organisaties (Merode, Koninklijke Harmonie Sint-Lucia, Jeugdband Movimento, Academie voor Muziek en Woord, Davidsfonds, Kunstkring) maken gebruik van de kerk voor concerten, orgel concerten, zang, solo en kamermuziek concerten, lezingen, ...

3.3.1.3. Parochie Sint-Jozef-Werkman te Schoot

In de kerk Sint Jozef Werkman te Schoot zijn volgende vieringen voorzien

- Op de eerste zondag van de maand: woord- en communiedienst om 9u30
- Op de derde zondag van de maand: eucharistieviering om 9u30

In de lokale gemeenschap Schoot bestaat er al meer dan 20 jaar een gebedsgroep. De eerste donderdag van de maand is er een eucharistieviering om 19u00 met aansluiting aanbidding
In de maanden mei en oktober bidden de leden van de gebedsgroep elke avond het rozenhoedje in de kerk

Uitvaarten, huwelijken en andere gebedsdiensten, dooppastoraal, eerste communie en vormsel blijven mogelijk in het kerkgebouw.

De parochiekerk Sint-Jozef Werkman is na de renovatie in goede staat en vormt nu een aangename ruimte voor liturgische vieringen. De eerstvolgende beleidsperiode zijn geen investeringen te verwachten voor het gebouw. Mogelijk is op termijn een grondige herstelling van het beschermde orgel wenselijk.

Gedurende de volgende gemeentelijke beleidsperiode blijft de kerk Sint-Jozef Werkman in Schoot een religieus-liturgische functie behouden. Tevens zijn in het kerkgebouw andere activiteiten zoals optredens, concerten, evocaties... mogelijk als hierbij respect voor de sacrale aard van de ruimte wordt betoond.

3.3.1.4. Parochie Sint-Barbara te Tessenderlo-Berg

In de kerk Sint-Barbara te Tessenderlo Berg zijn volgende vieringen voorzien

- Op de tweede zaterdag van de maand: woord- en communiedienst om 17u30
- Op de vierde zaterdag van de maand: eucharistieviering om 17u30

De Sint-Barbarakerk zal verder gebruikt worden voor de erediensten in al zijn aspecten. Uitvaarten, huwelijken en andere gebedsdiensten, dooppastoraal, eerste communie en vormsel blijven mogelijk in het kerkgebouw.

Op de bovenverdieping werd een vergader- en archiefruimte gecreëerd, die wordt gebruikt door parochie, kerkraad en plaatselijke verenigingen.

3.3.1.5. Parochie Onze-Lieve-Vrouw Geboorte te Oostham

In de kerk Onze-Lieve-Vrouw Geboorte te Oostham zijn volgende vieringen voorzien

- Op de eerste en vijfde zaterdag van de maand: eucharistieviering om 17u30
- Op de derde zaterdag van de maand: woord- en communiedienst om 17u30

Buiten de parochiekerk is er in de kloosterkerk van de Zusters Filippus Neri in Kwaadmechelen één wekelijkse eucharistieviering op maandag om 18u30

De Onze-Lieve-Vrouw Geboortekerk zal verder gebruikt worden voor de erediensten in al zijn aspecten. Uitvaarten, huwelijken en andere gebedsdiensten, dooppastoraal, eerste communie en vormsel blijven mogelijk in het kerkgebouw

De parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Geboorte is na de renovatie in goede staat en vormt nu een aangename ruimte voor liturgische vieringen. De eerstvolgende beleidsperiode zijn geen grote investeringen te verwachten voor het gebouw

Gedurende de volgende gemeentelijke beleidsperiode blijven in de kerk van Onze-Lieve-Vrouw Geboorte open activiteiten zoals optredens, concerten, evocaties... mogelijk als hierbij respect voor de sacrale aard van de ruimte wordt betoond.

3.3.1.5. Parochie Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopneming te Genendijk

In de kerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopneming zijn volgende vieringen voorzien

- Op de tweede zaterdag van de maand: woord- en communiedienst om 19u00
- Op de vierde zaterdag van de maand: eucharistieviering om 19u00

De Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopnemingskerk zal verder gebruikt worden voor de erediensten in al zijn aspecten. Uitvaarten, huwelijken en andere gebedsdiensten, dooppastoraal, eerste communie en vormsel blijven mogelijk in het kerkgebouw. Hierbij kan er gebruik gemaakt worden van audiovisuele hulpmiddelen (Laptop aangesloten op TV).

De parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopneming is na de renovatie in goede staat en vormt nu een aangename ruimte voor liturgische vieringen. De eerstvolgende beleidsperiode zijn geen grote investeringen te verwachten voor het gebouw.

Gedurende de volgende gemeentelijke beleidsperiode blijft de Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopnemingskerk te Genendijk een religieus-liturgische functie behouden. Tevens zijn in het kerkgebouw andere activiteiten zoals optredens, concerten, evocaties... mogelijk als hierbij respect voor de sacrale aard van de ruimte wordt betoond.

3.1.BESLUIT

Tot besluit wordt gesteld dat volgend beleid kan uitgestippeld worden:

- De Sint-Martinuskerk blijft de zondagskerk van de pastorale eenheid Sint-Menas en integraal bestemd voor de eredienst, maar ook met oog voor valorisatie van culturele activiteiten.
- De Sint-Luciakerk Engsbergen, de Sint-Jozef-Werkmankerk Schoot, de Onze-Lieve-Vrouw Geboortekerk Oostham en de Onze-Lieve-Vrouw ten Hemelopnemingskerk Genendijk blijven bestemd voor de eredienst, maar ook voor valorisatie van culturele activiteiten.
- De Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangenkerk Hulst en de Sint-Barbarakerk Berg blijven bestemd voor de eredienst. In de toekomst kan worden nagedacht over mogelijke nevenbestemmingen met aandacht voor het behoud van de religieus-liturgische functie.

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien er wijzigingen moeten aangebracht worden, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van bisdom Hasselt en door de gemeenteraad van Tessenderlo-Ham.